

Rovaniemen kaupunki
Hallituskatu 7
PL 8216
96101 Rovaniemi
kirjaamo@rovaniemi.fi

LAUSUNTO

25.6.2015

Dnro 583/2015

Asia: Paliskuntain yhdistyksen lausunto Rautiosaaren osayleiskaavaluonnoksesta

Viite: Lausuntopyyntö 25.5.2015

RAUTIOSAAREN OSAYLEISKAAVA

Kaavaluonnosvaihe

Rovaniemen kaupunki valmistelelee osayleiskaavaa Rautiosaaren. Kaavalla osoitetaan muun muassa uutta asuin- ja lomarakentamista. Suunnittelualue sijoittuu Narkauksen paliskunnan alueelle. Narkauksen paliskunnan suurin sallittu eloporumäärä on 2000 ja poronmistaajia on 76. Paliskunnan poronhoito tukeutuu luonnonlaitumien ympärivuotiseen käyttöön.

Rautiosaaren osayleiskaava laaditaan maankäyttö- ja rakennuslain (MRL 132/1999) 42 §:n mukaisesti yksityiskohtaisena aluevarauskaavana, joka ohjaa suoraan rakentamista ja muuta maankäyttöä. Suunnittelualue on jo tällä hetkellä hyvin selkeästi asuinaluekäytössä. Kaava-alueen ympärivät alueet ovat kuitenkin aktiivista poronhoitoaluetta ja kaavalla voi siten olla vaikutuksia poronhoidon harjoittamisen edellytyksiin tai maankäytön erilaisten toimintojen ja intressien yhtensovittamisen mahdollisuuksiin.

Poronhoidon huomioiminen kaavoituksessa

Poronhoitolaki (PHL 848/1990) on erityislaki, joka tulee ottaa huomioon kaavoituksessa ja muussa poronhoitoalueella tapahtuvassa toiminnassa. Poronhoidon kannattavuuden edellytys on vapaa laidunnusoikeus (PHL 3 §). Vapaa laidunnusoikeus on tarkoitettu ja tunnustettu pysyväksi oikeudeksi ja se on voimassa kaikkialla poronhoitoalueella maan omistus- ja hallintaoikeudesta riippumatta. Se tarkoittaa porolle oikeutta ottaa ravintonsa vapaasti luonnosta, poikkeukset tähän on lueteltu laissa. Poronhoitolain 53 § puolestaan velvoittaa viranomaisen neuvottelemaan asianosaisen paliskunnan kanssa valtion maita koskevien hankkeiden yhteydessä, mikäli ne vaikuttavat olennaisesti poronhoidon harjoittamiseen. Lisäksi valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) osana maankäyttö- ja rakennuslain (MRL 132/1999) mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää, turvaavat poroelinkeinojen alueidenkäyttöllisiä edellytyksiä.

Poronhoito on toiminta-alueellaan laaja-alainen maankäyttäjät. Kaikki muu maankäyttö poronhoitoalueella vaikuttaa enemmän tai vähemmän poronhoidon harjoittamiseen edellytyksiin. Poronhoitoalueella maankäytön yhteensovittaminen on siis äärimmäisen keskeinen kysymys.

Valtakunnallisilla alueidenkäyttötavoitteilla (VAT) varmistetaan valtakunnallisesti merkittävien asioiden huomioiminen kaavoituksessa ja valtion viranomaisten toiminnassa. Maakunnan suunnittelussa ja muussa alueidenkäytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumisen edistämisestä (MRL 24.2 §). Velvoite koskee oikeudellisesti kaikkea kaavoitusta.

Kaavoituksen alkuvaiheessa tulee tunnistaa suunnittelua koskevat VAT:et. VAT:n soveltamisen suhteen on huomattava, että erilaisia alueidenkäytön tavoitteita ei ole asetettu keskinäiseen tärkeysjärjestykseen. Ne ovat keskenään lähtökohtaisesti samanarvoisia, jolloin ratkaisut on pyrittävä hakemaan sillä tavoin ja niistä vaihtoehdoista, joissa kaksi tai useampaa tavoitetta voi toteutua mahdollisimman hyvin. Mahdolliset ristiriidat on perusteltava huolellisesti kaavaselostuksessa.

Yleiskaavoituksella ohjataan yhdyskuntarakennetta. Yleiskaavassa suunnittelun tarkkuus mahdollistaa poronhoitoon liittyvien alueidenkäyttöratkaisujen tekemisen. Yhdyskuntarakenteeseen liittyvillä ratkaisuilla on usein huomattavaa vaikutusta poronhoidon harjoittamiseen, useimmiten erilaisen häiriövaikutuksen yleistymisen vuoksi. Häiriövaikutus voi tulla esimerkiksi rakentamiseen varattavien alueiden sijainnin, riittämättömien rakentamiselta poissuljettujen alueiden tai liikenteeseen liittyvien aluevarausten ja liikennealueiden käytöstä aiheutuvien häiriöiden muodossa. Yleiskaavassa tulee tunnistaa suunniteltavan alueen rooli poronhoidossa ja tehdä sen mukaisesti tarpeelliset aluevaraukset ja määräykset.

Kaavoituksessa on lähtökohtana erilaisten alueidenkäytön intressien ja tarpeiden yhteensovittaminen. Kaavoitusprosessit toimivat alueidenkäytön suunnittelun vuorovaikutteisuuden välineenä. Kaavoilla on oikeusvaikutuksia. Poronhoitoalueella vuorovaikutteisuutta on käytännössä toteutettu erilaisilla osallistavilla suunnittelu- ja neuvotteluprosesseilla. Kaavoituksessa tulisi lisäksi hyödyntää olemassa olevaa paliskuntien paikkatietoaineistoa, joka kertoo poronhoidon keskeisistä laidun- ja toiminta-alueista.

Kaavan vaikutukset poronhoitoon

Kaavan vaikutuksia poronhoitoon ei ole selvitetty. Kaava-alue on jo selkeästi rakennettua asuinalueita, eikä sillä tavoin aktiivisesti porotalouskäytössä. Lähes poikkeuksetta Rovaniemen uusilla asuinalueilla on kuitenkin syntynyt ongelmia porojen tultua pihoilta. Kaava voi siten lisätä tarpeettomia konflikteja ja ristiriitoja sekä vakituisten asuntojen osalta mahdollisesti korvausvaatimuksia ja -velvoitteita paliskunnalle. Tällaisia ongelmia asukkaiden ja poronhoitajien välillä olisi kaavoituksen keinoin syytä pyrkiä tunnistamaan ja ennalta ehkäisemään.

Kaavakartan yleismääräyksissä on: "*Rakennettaessa poronhoitoalueella on huomioitava poronhoitolain 3 §:n takaama porojen vapaa laidunnusoikeus.*" Tämä on hyvä alku. Kaavaselostuksessa olisi kuitenkin aiheellista kuvata alueen porotaloutta hieman enemmän. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja maakuntakaava velvoittavat porotalouden toimintaedellytysten huomiointiin, mutta kaavaselostuksesta ei käy millään tavalla ilmi, onko vaikutuksia pyritty selvittämään tai huomioimaan. Selostuksessa olisi syytä vähintäänkin kertoa kaavan sijoittumisesta Narkauksen paliskuntaan, sekä avata vähän täsmällisemmin millainen elinkeino poronhoito on. Samalla voisi avata poronhoitolain takaaman vapaan laidunoikeuden merkitystä.

Poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia selvitettäessä tulee asiassa kuulla paliskuntaa. Nyt käsitteillä olevasta kaavaluonnoksesta ei ole neuvoteltu asianosaisen paliskunnan kanssa. Kaavan sijoittumista Narkauksen alueelle ei mainita kaavaselostuksessa eikä paliskunnalta ole pyydetty lausuntoa kaavasta. Kaavaselostusta olisi syytä näiltä osin täydentää ja kaavan vaikutuksista tulisi olla yhteydessä Narkauksen paliskunnan poroisäntään.

Kaavoituksen tueksi on paliskunnan paikkatietoaineistoa hyvin saatavilla RKTL:n ja SYKE:n POROT-hankkeen¹ yhdyshenkilön Mari Pukkisen (mari.pukkinen@rktl.fi) kautta. Myös Kari Oinosen voi tarvittaessa olla yhteydessä. POROT-paikkatietoaineisto on ajantasaista, eikä sen käyttöön tarvita paliskunnalta erillistä lupaa. Paikkatietoaineistojen käyttö on suositeltavaa, mutta kaavan vaikutuksia selvitettäessä ei siitä huolimatta pidä ohittaa asianosaisten paliskuntien edustajien, vähintäänkin poroisännän kuulemista asiaan liittyen.

Paliskuntain yhdistys on Rovaniemen kaavoitukseen liittyvissä lausunnoissaan toistuvasti huomauttanut potentiaalisista ristiriidoista, joita liittyy uusien asuntojen ja loma-asuntojen kaavoittamiseen. Näihin tulee pyrkiä etsimään ratkaisuja ennakkoon. Uusien tonttien ostajille tulee tiedottaa tontin sijaitsemisesta poronhoitoalueella, sekä siitä, mitä tämä käytännössä tarkoittaa. Rovaniemen kaupungin myymien ja vuokraamien tonttien luovutusasiakirjoissa tulisi olla maininta tontin sijaitsemisesta poronhoitoalueella. Paliskuntain yhdistys on myös useasti esittänyt Rovaniemen kaupungille yhteistyötä poronhoidosta ja porovahinkojen estämisestä kertovan tietopaketin koostamisessa uusien tonttien haltijoille.

PALISKUNTAIYHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

¹ POROT-hanke Suomen ympäristökeskuksen nettisivuilla: [http://www.syke.fi/fi-FI/Tutkimus_kehittaminen/Tutkimus_ja_kehittamishankkeet/Hankkeet/Maankayton_suunnittelua_palvelevan_porotalouden_paikkatietokannan_rakentaminen_ja_kayttoon_saaminen_POROT/Maankayton_suunnittelua_palvelevan_porot\(28101\)](http://www.syke.fi/fi-FI/Tutkimus_kehittaminen/Tutkimus_ja_kehittamishankkeet/Hankkeet/Maankayton_suunnittelua_palvelevan_porotalouden_paikkatietokannan_rakentaminen_ja_kayttoon_saaminen_POROT/Maankayton_suunnittelua_palvelevan_porot(28101))

sh/ao